

ՏՆՕՐԵՆ - ԽՄԻՍԱԳՐԱԳԻՏ

Հ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

ԲԱԺՄԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵՆԱԼ	500 ՂՐԵ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	250 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ	150 »

Բաժանորդագրութիւնը կ'սկսին
ամեն ամսոյ 1 ին և 15 ին

100 ՓԱՐԱ

ԴԱՇԻՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Directeur - Rédacteur en chef

H. MAMOURIAN

“TACHINK”
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

Չհրապարակուած ձեռագիրները
եւ չեն ցուի

100 ՓԱՐԱ

ՈՒՐ ԿԸ ԴԻՄՈՒԻ

Անշուր և գերմարդկային ճիգեր պէտք եղան մինչեւ այսօր, Իզմիրի ափ մը հայութեան միջեւ համերաշխութիւնն անվթար պահել ու պահպանելու համար:

Այդ համերաշխութիւնն սակայն այսօր վտանգի տակ է և բոլորովին պիտի վտանգուի, եթէ այս վերջին օրերու իրաց ընթացքին ասպարէզ տրուի:

Այդ անհամերաշխութեան դժբաղդաբար տեղի տուին կարգ մը պաշտօնական անձեր, թերեւս անգիտակցաբար, թերեւս ալ գիտակցաբար, չենք հասկնար ինչ տեսակ մտայնութիւնէ մը առաջնորդուած:

Ամեն ոք կ'կարծէ թէ իր բռնած ուղղութեամբ օգտակար կ'հանդիսանայ ազգին, թէ իր տեսակէտն է ճիշտ և ուղիղը և իր յառաջդրած գաղափարներէն դուրս ամէն բան փնտաւար հանգամանք մը ունի:

Այս մտայնութիւնն ամենէ ցաւալին և անբարեկեցին է: Ցաւալի է որովհետեւ անձնական աննշան շարժառիթներէ յառաջ եկած է, տնտեսական է ու լուրջնաբեր կարգ մը անպատասխանատու մարդիկ գործիք դառնալով ուրիշներու ձեռք փոխանակ շինարար նպատակ մը հետապնդելու, գտնուածներն ալ աւելցնելու ստատու կ'ընդունան:

Մինչեւ այսօր համերաշխութեան սիրոյն, շատ ու շատ գոհողութիւններ ի դուրս դրուեցան ամեն կողմէ Միթէ այդ գոհողութիւններն այլեւս աւելցող պիտի համարուին եւ չա՞հը, ինչ պիտի ըլլայ ձեռք բերուելիք շահը:

Եթէ կ'ուզուի քառս մը ստեղծել, որպէսզի իրարու խօսք չհասնանք, ո՞վ պիտի ըլլայ տուժողը, գոնէ մեղքնալու է այս ազգին, այս ժողովուրդին և օտարին առջեւ անուանարկուելու վտանգին առջեւ պէտք է առնել:

Մեր կարծեօք առաջին ձախող քայլն առին ամեն անոնք, որոնք նախ Ազգ. Ընդհ. Միութիւնն մը կազմելու համար հրապարակ ելան, առանց ըմբռնելու կամ վերահասու ըլլալու թէ՛ ինչ է Ազգ. Ընդհ. Միութեան ըսածը, որ գոյութիւն ունի քանի մը վայրերու մէջ և որ առաջին տնօրէն, եթէ չենք սըլտալի, ծնունդ առաւ Եգիպտահայոց մէջ:

Այդ նախապատրաստական առաջին նիստին առաւ քաղեց դաշնակցական կուսակցութիւնն և շատ իրաւամբ, որովհետեւ տեսաւ թէ՛ կազմուածը ազգային միութիւն մը չէ, այլ պարզապէս սկուռ մը:

Սակայն երկրորդ նիստին նորակազմելի սկուռն իր անունը փոխել յարմար դատեց և կոչեց զայն Հայկական Միութիւն, որ դարձեալ շատ խոշոր նըշանակութիւն ունի և Համապատասխաններ 50-60 անձերով կազմուելիք միութեան մը:

Այս միութեան յաջորդեց դաշնակցութեան շրջաբերականը, աւելի լայնաշաղկապ, որ հայկական միութեան անախորժ թուեցաւ, որովհետեւ անոր ղեմ կը ցցուէր, զգացնելու համար թէ՛ այլեւս կողմնակի միջոցներ գործածելու ժամանակն անցած է և անկեղծօրէն պէտք է պատրաստուի ամեն մարմին և հիմնադրութիւն:

Ասոնցմէ զատ առկայ կ'մնայ մեծ հանգանակութեան գործը որ դեռ ինչպէս կ'ստեղծականա՞նք, 110,000 ռուբլոյ վրայ կ'յայտենայ:

Ինձեման եպ. ահա իր վերջնական հրաժարականը կուտայ, աւելի կարողագոյններու տեղ տալով, քանի որ ձախողուած կը նկատուի հանգանակութեան գործը և Ն. Ս. յոռետեսութիւնն դժբախտաբար կ'իրականանայ:

Առաջնորդի հրաժարականին կ'հետեւի Քաղաք. Ժողովոյ հրաժարականն որ Դաշնակցութեան կողմէ հրատարակուած շրջաբերականին մէջ իրեն ղեմ ամբաստանութիւններ տեսնելով իր արժանապատիւթիւնն վերաւորուած կ'զգայ և կ'հեռանայ:

Արդ՝ այս անել ճամբայէն ինչպէս պիտի ելնէ Իզմիրի հայութիւնը, ահա ամենէ կարեւոր հարցը մեզի համար:

Եթէ անձնակազմութիւններն պիտի երբան, եթէ անոնք պիտի ստանձնեն տիրապետող դերը ազգային նաւին ուղղութեան փափուկ գործին մէջ, մենք լաւ չենք տեսներ տեղւոյս գործոց վիճակը:

Իսկ եթէ անձնակազմութիւններն յառաջ մղելու փափաքողներն պիտի կրնան չէզոքացուիլ պիտի կրնան մեկուսացուիլ և յանուն համերաշխութեան, լուրջ ու ծանրախոհ մարդիկ պիտի յաջողին զայն անխախտ պահել և այս ու այն կերպով ելից հնար մը փնտել, ըսելիք չունինք:

Եթէ չենք սխալիր, ժամ է կարծենք Ազգ. Ընդհ. Միութեան մը վրայ լըրջօրէն խորհելու, բայց իսկական միութիւն մը, ուր ձայն ունենան բոլոր ազգին հատուածներն, առանց խտրութեան, առանց բացառութեան:

Հրաւեր կ'կարդանք ձեռնհաս անձերու այս մասին մտածել և մեր սկնակներն անոնց տրամադրութեան տակ կը քնենք, թեր ու ղեմ կարծիքներ յայտնելու, խնդիրն լուսաբանելու և իրաց ներկայ վիճակին համար պատուաւոր և համերաշխ ելից ճամբայ մը գտնելու համար:

Հ. Մ.

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ

Բամազան ամսուան առթիւ որ պիտի տօնէ մահմետական ժողովուրդը, բնակչութիւնը պիտի կրնայ մինչեւ ժամը 10ը (ամառային ժամ), շրջաբերել:

Հրամանատար Գրաւման Բանակի
ԳՆԴ. ԶԱՅԻՐԻՈՒ

ՀԱՄԱԵԽԱՐԱՑԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴՐՈՒՍԳՆԵՐԵՆ

ՆԱԻԱՏՈՐՄԻՂԻՆ ԴԵՐԸ

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՄԷՋ

11. — ՀԱՇՈՒՆԿՇԻՈՒՐ

Երբոր ֆրանսական նաւաբաժինը կրակէն քաշուեցաւ, իր նաւերէն չորսէն երեքը կուռելու անկարող դարձած էին 14 վայրկեանի մէջ «Ալիւֆրէն» ընդունած էր 10 հարուած, այն պահուն ուր «Պուվէ»-ի հետ իր դիրքը կը փոխէր, ստացաւ նաեւ 240նոց վերջին ուռմը մը, որ պայթելով 100նոց թնդանոթին կամարայարկին մէջսպանեց տեղւոյն բոլոր նաւազները, նոյն պէս կրակ տուաւ վարի յարկերուն, և եթէ տառապախի մը աշարջութիւնը չ'ըլլար, ուղղամթերքի ամբարներէն մին օղբ պիտի ելնէր:

Նախապէս տեսնեք «Լիւրուար» ստացած ջուրի ձեղքը, ուրկէ քիչ մնաց որ կորսուէր, սակէ զատ ստացաւ նաեւ 110նոց ուռմը մը, ետեւէն հասնելով պոյթեցաւ առաջին և երկրորդ կամարայարկներուն միջեւ և սպաննեց 7 հոգի, միեւնոյն ժամանակ հրդեհ մը պատճառելով, զոր արագօրէն մարած էին Միայն, «Շարլմանը» գրեթէ անմնաս կելլել այս գործէն, թէեւ ան ալ միւսներէն վար քաջութեամբ մը չկուռեցաւ:

Անգլիական նաւաբաժինը որ ֆրանսականին տեղ անցած էր, պակաս չի տուեց: Թորփիլանսերէն մին կ'արձակէր ընդծովեայ ուռմը մը, մինչդեռ «Ռրէշլիսթիպլ» և «Օշն» «Պուվէ»-ի նման, ծփուն ակտիւ մը լողկտելով կ'ընկղմէին, գրեթէ միեւնոյն վայրերուն մէջ: Մինչ «Ռրէշլիսթիպլ» կ'ընկղմէր, իր սպաններն և նաւազներն հաւաքուած էին նաւուն ետեւի բարձրախոյզակին վրայ, բոլորովին բաց և թուրք զինուորները հեռու յարգեցին անգլէն թշնամի մը, որ ծովէն կանուռելու սպառնալիքին տակ կը գտնուէր միշտ, աւելի ուժով կը հարւածին զանոնք, ուրկէ քանի մը բուլէի մը մէջ 34 է աւելի անձեր սպանուեցան: Նոյն իրողութիւնը պատահած էր նաեւ «Պուվէ»-ի ընկղմումի պահուն, ուր թշնամի հրետանիները իրենց կրակը կեդրոնացուցած էին պատարար նաւակներուն վրայ:

Գերմանները չուտով թուրքերն ալ իրենց բարբարոսութեան աստիճանին հասցուցին:

«Ռրէշլիսթիպլ»-ի մարդիկներէն ու մանք «Օշն»-ի կողմէ պատասպանուեցան, որը քիչ յետոյ իր կարգին ծովամղն կ'ըլլար: Այս կրկին ազէտներէն ազատուողները, շունչերին կ'առնէին տեսիլը մը վրայ, սակայն կատաղի ձախառնելով ուղեց որ այս ալ զարնուի ուռմէ մը և կորսուի նոյնպէս և այս գժբաղդ երբ երեք նաւաբաժիններն փորձեցին վերջ կ'երթային մահուան ծոցը:

Բոլոր զրահաւորներու կեդրոնական գծին վրայ, «Գուրն» էլիպալթի բաղմաթի տեղերէ վերաւորում էր իսկ «Ակամեմոն» կատիպուէր ետ քաշուի մեծ փնտներով: Վերապէս ժամը 4,55 ին «Լիւֆրէ»-ի մէկը յաղթողներէն Յոլլանտի կը բախէր ակտիւ մը և հազիւ անողորմ հողութեան մը գնով կ'աղաւտուէր: Հայնաբաց պատուումը մը յառաջ եկած էր ուղղակի առջեւ կողմը, ուր

կէ ջուրը արագօրէն կը խուժէր ներս, ջուրը դրացի խաւերը հասնելէ արգիլելու համար, որով նաւն ալ պիտի չըլէր, հրամանատարը ստիպուած էր քոցել տալ վայրկեանապէս բոլոր անցքերը: Արդ այսպէսով դատապարտուած յարկերուն մէջ կը գտնուէին 26 նաւազներ, որոնք ապահովութեան սանդուխէն վեր կ'ելնէին: Քանիդեց մարդեր, արդեօք ինչ անձկութեամբ լսեցին պողպատէ դրան ճանչիւնը նոյն մետաղէ պարիսպին վրայ, որուն կը հետեւէր պտուտակներու զօխային թաւալումը կախարչին լայնքն ի վար: Արդեօք այդ խեղճերը կարծելով որ սխալ մըն է նետուեցա՞ն դրան վրայ ու իրենց ձեռքերով ձեռնցի՞ն, օգնութիւն աղաղակելով... կամ մէկէն ի մէկ հասկցա՞ն արդեօք թէ դա՞ղի մը կախարչին է որ կ'իյնար իրենց վրայ ցմիշտ: Ցաւազին գաղտնիք լայնք անոնց հողեվարքը ինչ որ ալ լըլար նաւուն փրկութիւնը ամեն բանէ վեր էր: Կ'ստիպէր 26 մարդու ողջակէջը, և անոնք որ այդ սոսկալի պարտականութիւնը պիտի կառարէին չգործանեցան: Երբոր, կրցաւ մեկնիլ կամըրջակէն, հրամանատար Թիլիմօր գնաց մահաարտու առնարանին առջեւ, հեռը մինչև ջուրին քաշուիլը քաջացած մնաց, և յետոյ պարզօրէն ըսաւ «Խաղաղութիւն ձեր հողիներուն, որոնք ես պարտաւորեցայ զոհելու նաւուն փրկութեան համար, անոնք պարծանի եղան Անգլիոյ»:

Գալով ամրոցներուն ունեցած վընաներուն՝ ոչ մէկ տեղեկութիւն առնուած էր այն առեւն ժամը 4ին գրեթէ ամեն ինչ լուծեան մէջ թաղուած էր, սակայն այս չէր նշանակել թէ յաջորդ օրը չպիտի սկսուէր այն ահարկու յարձակողականը: Ասկէ զատ կար նախ դաշտային հրետանին որ աւելի քան երեք ազգու կը դառնար և ինչ որ ալ ըլլար անկարելի իր զայն վերջացնել, մինչև որ ցամաք զօրք չի հանուէր, որ զրահաւորներուն գործը պիտի լրացնէր լուծեան դատապարտուած թնդանոթները փնտնելով: Ուրիմ որդուեցաւ յետաձգել գործողութիւններ մինչև այն օրը, որ բաւական գուճողի պիտի ունենային ընդհանուր յարձակողականի մը ձեռք գտնելու համար, թէ ցամաքէն թէ ծովէն:

Ահա այսպէս վերջ գտաւ թշնամութեանց սկիզբէն ի վեր պատահած կըռիւններէն ամենէն ահարկուն՝ որու մասնակցած ըլլայ նաւային ոյժ մը:

ԲԱՆԱԲԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՍԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀԱՐԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ, Լօրա Գրքըն, Եգիպտոսի կացութեան մասին հետեւեալը ըսած է. — Եթէ վերջերս յառաջ եկած շարժումն չըպտակն է, Եգիպտոսը ազատել Անգլիոյ կապերէն և անոր տալ իրական տար անկախութիւն մը, այդ շարժումը մը առաջունէ արդէն կը յայտնէր անգլոպոլիտիկ մը: Եթէ սակայն, այդ շարժումը նպատակ ունէր մասնաւոր պարտականութիւն վրայ ունայ ուղղութիւններ հրաւիրել, պէտք է ջրու որ ժամանակը լաւ ընտրուած չէր եւ սպաւորուեց թէ այդ շարժումը թընամի մը գործն է և թէ երկար ժամանակէ մը ի վեր պատրաստուած

